

До

Председателя на Научното жури,

определено със Заповед № 4583з-388/06.04.2017

на Ректора на АМВР

С о ф и я

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Ненко Георгиев Дойков, директор на Лаборатория за специализирани изследвания на рисковете и сигурността - департамент „Национална и международна сигурност“ - НБУ, относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 9.1. Национална сигурност, на тема „ **Функции на разузнаването на съвременната държава** ”, представен за защита от Надежда Минкова Пенчева, докторант на самостоятелна подготовка към катедра "Оперативно-издирвателна дейност" на факултет "Полиция" - АМВР, с научен ръководител доц. д-р Манчо Манев.

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

При изготвяне на рецензията разполагах с дисертацията, автореферата, две публикации, автобиография и протоколите от заседанията на катедра "Оперативно-издирвателна дейност", и факултет Полиция.

От направената справка не установих значими изследвания по представения дисертационен труд, ето защо приемам, че темата до момента не е изследвана в достатъчна степен.

В тази връзка актуалността на проблемите касаещи правните, организационни и политологични аспекти на функциите на разузнаването на съвременната държава са очевидни.

От тази гледна точка, изборът на тема за дисертационно изследване, в която в единство да се третираат проблемите, свързани с изследването на характеристиките на съвременната държава, на политическата ѝ активност и на средата, в която тя съществува, както и анализирането на дейността на институционалните компоненти, осъществяващи разузнавателна дейност в различните типове държави, тяхната функционална диференциация и роля в политическия процес, е сполучлив и с важно научно, и практическо значение.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Авторът определя изследователската си цел по следният начин: да се разработят концептуални схеми и конструкции за подреждане и представяне на най-значимите промени във функционално, институционално и организационно отношение, настъпили в разузнавателната дейност, както и да се направят предложения за нейното усъвършенстване от нормативна и организационна гледна точка като за последното се вземе предвид и постигнатото от реформите на сектора за сигурност, предприети масово след края на Студената война.

За реализиране на посочената цел, Надежда Пенчева решава следните основни задачи:

- Изясняване на функционалната определеност на държавата и посочване на предпоставките за извършване на разузнавателна дейност.
- Анализ на средата за постигане на политическите цели и сигурността на държавата. Характеристика на съвременната държава.
- Изследване на функциите на разузнаването в съвременните условия.
- Доказване на необходимостта от реформиране на разузнаването и извеждане на препоръки за развитие на разузнаването на съвременната държава.

Авторът се е справил отлично с така формулираната изследователска цел и поставените задачи, като основанията ми за тази оценка са следните:

Представеният за защита дисертационен труд се състои от 252 машинописни страници, в т.ч. основен текст – 225 страници.

Изложението е систематизирано в увод, три раздела, общи изводи, приноси, заключение, използвана литература.

За обективизиране на резултатите от изследването са приложени 6 таблици.

При разработването на изследването Надежда Пенчева се позовава на 14 международно-правни актове, 8 вътрешно-правни актове, 288 заглавия на статии, книги и изследвания на български език, 225 заглавия на статии, книги и изследвания на английски език.

В изследването са използвани 442 цитирания и препратки от други автори.

Давам висока оценка за техническото изпълнение на дисертационния труд, който има добра редакция и се отличава с аналитичност и логичност на

изложението. В него са проявени високата професионална подготовка на докторантката.

Дисертационният труд отговаря напълно на БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“.

При разработването на изследването си Надежда Пенчева напълно се е съобразила и с БДС 17377:1996 касаещ библиографското цитиране на използваните източници.

Заслужава да се отбележи, че дисертационният труд е разработен така, че да дава ясна представа на авторските приноси и на резултатите от самостоятелното научно изследване.

В увода Надежда Пенчева правилно е определила актуалността на проблематиката, целта, задачите, предмета и обхвата на изследването, възприетите ограничения, правилно са формулирани и изследователската теза и основната хипотеза.

В **Първи раздел - „Теоретична основа на изследването“** е направен анализ на необходимостта от построяването и използването на модел, представящ и обобщаващ функциите и политическата дейност на държавата.

Анализирани са и измеренията, процесите и условията от средата, в това число съвременните предизвикателства, рискове и заплахи, както и съвременните характеристики на държавата и критериите за нейното типологизиране.

В този раздел последователно са решени първата и втората научноизследователски задачи на изследването.

Във **втори раздел „Функционални проявления на разузнаването при съвременните условия“** е отделено подобаващо внимание за решаването на третата научноизследователска задача.

В този раздел детайлно се анализират характеристиките, поведението и връзката между глобализиращите и локализиращите държави заедно с

особеностите на съвременните предизвикателства и заплахи към държавата и обективната даденост на средата.

Направена оценка, анализ и дедукция на промените във функциите на разузнаването като компонент от системата за сигурност на държавата.

В този раздел е направен и извода, че: изолацията в областта на сигурността вече е невъзможна опция за държавите и те търсят различни приемливи форми на сътрудничество, чрез които разузнавателните служби да компенсират недостатъчните финансови, човешки и технически ресурси.

В трети раздел - „Промени във функциите на разузнаването като компонент от системата за сигурност на съвременната държава“ са анализирани редица въпроси относно разузнавателните функции в съвременните условия. Направен е и преглед на реформите, които трябва да се случат, за да може разузнаването напълно да отговори на промените и нуждите на държавата.

В изследването подробно са посочени и причините, поради които ЕС не е в състояние да реагира бързо и ефективно на общите предизвикателства, заплахи и рискове.

В трети раздел се решава четвъртата научноизследователска задача.

В заключителната част на дисертационния труд, на базата на анализа на съвременните тенденции в проявленията и развитието на разузнаването, е направен извода, че ролята на разузнаването, както и формулирането и подреждането на неговите функции за всяка държава е в пряка зависимост от конкретното съдържание на връзката му с политиката.

Авторефератът е написан в съответствие с изискванията, съответства на дисертацията и отразява нейното съдържание.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Научните приноси на докторанта могат да бъдат открити в три основни направления:

- новост в науката,
- обогатяване на съществуващи знания,
- приложение на научните постижения в практиката.

Приемам напълно заявените от докторанта основни приноси.

Считам, че достигнатите в дисертационния труд научни резултати обогатяват съществуващите знания в научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство” и други научни области.

4. Анализ на използваната литература

Списъкът на използваната литература съдържа 535 литературни източника - български, чуждестранни и интернет сайтове.

Източниците са съвременни и са добра основа за разработването на дисертационен труд с такава тематика.

5. Анализ на публикациите на автора, свързани с дисертационния труд

Считам, че посочените две публикации са в необходимия обем.

Техният анализ показва, че те отразяват в значителна степен проведените изследвания и получените резултати.

Съдейки по компетентността на докторантката изложена в дисертацията и отчитайки, че Надежда Пенчева има две публикации, може да се заключи, че дисертацията е лично дело.

6. Критични бележки

Надежда Пенчева е старателен изследовател.

Тя е овладяла значителен по обем изворов материал с разнообразен произход.

Връзката между отделните раздели е логически издържана. Правят се изводи и се въвежда следващата част.

Заклучението е обобщаващо, но би могло да отрази още по-пълно мнението на автора.

Достойнствата на дисертационния труд са очевидни.

Несъществените слабости са свързани с редактирането на текста.

На места изследването е обременено с излишна информация.

7. Заключение

Разкритата процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ отговаря на изискванията, описани в глава втора от ЗРАСРБ и раздел втори на ППЗРАСРБ.

Дисертационният труд е обсъждан многократно на заседания на катедра "Оперативно-издирвателна дейност" на факултет "Полиция" - АМВР, и в представената за защита дисертация са отразени голяма част от направените забележки и препоръки.

В тази връзка приемам, че представения за защита дисертационен труд има характера на завършено научно изследване.

С него докторантката Надежда Пенчева е решила значима изследователска задача.

На базата на цялостния анализ на представеното научно изследване оценявам положително дисертационния труд и смятам, че напълно заслужено може да бъде присъдена на Надежда Пенчева образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.

19.04.2017г.

Член на журито:
(проф. д-р Н. Дойков)